

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

«23» 04 2026 г.

КАРАР

№ 99

Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссия булдыру турында

Ватанны саклаучылар, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисенең беренче урынбасары тарафыннан расланган 2025 елның 30 августындагы МД-П4-32257 номерлы Бердәм тәкъдимнәр беркетмәсе нигезендә, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының 2026 елның 21 мартындагы Татарстан Республикасында күренекле шәхесләр истәлеген һәм истәлекле вакыйгаларны мәңгеләштерү буенча ведомствоара комиссия утырышының ЛФ-12-105 номерлы беркетмәсен үтәү йөзеннән, Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районы Уставы нигезендә Балтач муниципаль район Башлыгы карар бирә:

1. Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссияне төзәргә һәм 1 нче кушымта нигезендә расларга.

2. Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссия турында Нигезләмәне 2 нче кушымта нигезендә расларга.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районының рәсми сайтында (<http://baltasi.tatarstan.ru>) урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә.

4. Әлеге карар имза куелган көннән үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Балтач район башкарма комитеты житәкчесенә йөкләргә.

Балтач муниципаль
районы Башлыгы

Р. Р. Нотфуллин

Татарстан Республикасы Балтач муниципаль
районы Башлыгының 2026елның
«23» 04.26 н 99 номерлы карарына
1 нче кушымта

**Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән
махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген
мәңгеләштерү буенча комиссия составы**

1	Нотфуллин Р. Р.	Балтач муниципаль районы Башлыгы, комиссия рәисе
2	И. Ф. Гайнетдинов	Балтач район башкарма комитеты житәкчесе урынбасары, комиссия рәисе урынбасары (киләшү буенча)
3	Сабиржанов Н.Н.	Балтач муниципаль районы башлыгы урынбасары
4	Сәләхетдинова Р. Н.	Балтач район башкарма комитеты мәдәният бүлегенә баш белгече, комиссия секретаре (киләшү буенча)
Комиссия әгъзалары:		
5	Әхмәдуллин Б. И.	Балтач районы хәрби комиссариатының жаваплы башкаручысы, Балтач районы МХО ветераннары Ассоциациясе житәкчесе (киләшү буенча)
6	Галимуллин И. С	Балтач район башкарма комитеты житәкчесенә беренче урынбасары (киләшү буенча)
7	Гатиятуллин Д. М.	«Ватанны саклаучылар» махсус хәрби операциядә катнашучыларга ярдәм итү Дәүләт фонды филиалының социаль координаторы (киләшү буенча)
8	Гатиятуллина А. Ф.	Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районында Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының социаль яклау бүлеге башлыгы (киләшү буенча)
9	Зәкиев В. М.	Балтач муниципаль районы Иҗтимагый Совет рәисе (киләшү буенча)
10	Михайлов Р. Т.	сугыш һәм хезмәт ветераннарының (пензионерларның) Балтач район Советы рәисе (киләшү буенча)
11	Мөхәммәтжанова Р. Х.	Балтач район Советы аппараты житәкчесе
12	Петров И. И.	Балтач район башкарма комитетының мәдәният бүлеге башлыгы (киләшү буенча)
13	Сәгъдиев И. Н.	Балтач район башкарма комитетының

		төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык бүлеге башлығы (килешү буенча)
14	Хәйретдинов А. Ф.	Балтач район башкарма комитеты җитәкчесе
15	Йосыпов Р. Г.	Гражданның хокукларын, ирекләрен, законлы ихтыяжларын, законлылык һәм хокук тәртибен саклау буенча һәм жирле үзидарә буенча даими комиссия Рәисе, Балтач район Советы депутаты

Татарстан Республикасы Балтач муниципаль
районы Башлыгының 2026 елның
«23» 04 2026.99 номерлы карарына
2 нче кушымта

**Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар, шул исәптән
махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар истәлеген
мәңгеләштерү буенча комиссия турында Нигезләмә**

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге Нигезләмә Балтач муниципаль районында Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча комиссия составын, бурычларын, хокукларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели (алга таба - Комиссия).

1.2. Комиссия Балтач муниципаль районы Башлыгы тарафыннан булдырылган, даими эшли торган коллегиаль киңәшмә органы.

1.3. Комиссия Ватанны саклаучылар, шул исәптән махсус хәрби операциядә һәлак булган (үлгән) катнашучылар (алга таба - Ватанны саклаучылар) истәлеген мәңгеләштерү, тарихи дәрәжәләргә саклау, гражданны патриотик тәрбияләү, шулай ук исән һәм һәлак булган Ватанны саклаучыларга рәхмәт һәм хөрмәт белдерү максаты белән булдырыла.

1.4. Комиссия үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, «Ватанны саклаганда һәлак булучылар истәлеген мәңгеләштерү турында» 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-І номерлы Федераль законга, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан 2025 елның 30 августында расланган «Ватанны саклаучылар, шул исәптән һәлак булган (вафат булган) махсус хәрби операциядә катнашучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча бердәм тәкъдимнәр» МД-П4-32257 номерлы документка, әлеге Нигезләмәгә, шулай ук башка норматив-хокукый актларга таяна.

1.5. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерүнең төп формалары «Ватанны саклаганда һәлак булучылар истәлеген мәңгеләштерү турында» 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-І номерлы Россия Федерациясе Законының 2 статьясында беркетелгән һәм шул исәптән түбәндәгеләрне күздә тотат:

- мемориаль музейлар булдыру;
- музейда экспозиция төзү яки тулыландыру;
- мемориаль такта, һәйкәл, стела,obelisk урнаштыру;
- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның мәетләрен күмү һәм яңадан күмү, хәрби каберлекләргә саклау һәм төзекләндерү, Ватанны саклаганда һәлак булганнарның җирләүнең башка урыннарын булдыру, саклау һәм төзекләндерү, кабер ташлары, һәйкәлләр, стелалар,obeliskлар, һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү торган башка мемориаль корылмалар һәм объектлар урнаштыру;
- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның батырлыклары белән тарихи бәйлә аерым территорияләргә саклап калу һәм төзекләндерү;
- билгесез хәрби каберлекләргә һәм күмелмәгән калдыкларны ачыклауга, Ватанны саклаганда һәлак булучыларның һәм хәбәрсез югалучыларның исемнәрен билгеләүгә, аларның исемнәрен һәм алар турында башка

мәғлүматларны Хәтер китапларына һәм тиешле мәғлүмат системаларына кертүгә юнәлдерелгән эзләү эшләрән үткәрү;

- Ватанны саклаганда һәлак булучылар турында материалларны массакуләм мәғлүмат чараларында һәм "Интернет" мәғлүмат - телекоммуникация чөлтәрөндө бастырып чыгару, аларның батырлыкларына багышланган сөнгать һәм әдәбият әсәрләре булдыру, күргәзмәләре оештыру;

- урамнарға һәм мәйданнарға, географик объектларға, оешмаларға, шул исәптән мәгариф оешмаларына, учреждениеләргә Ватанны саклаганда һәлак булучыларның исемнәрән бирү;

- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның исемнәрән мәңгеләштерүче истәлекле даталар билгеләү.

1.6. Тамаша-массакуләм билгеләнештәге биналарда (театрлар, кинотеатрлар, музейлар, сөнгать галереяләре) мемориаль такталар куелмый.

1.7. Ватанны саклаучыларның тормышы һәм эшчәнлегә белән бәйле биналарда һәм корылмаларда истәлекле билгеләр һәм такталар кую - Ватанны саклаучыга (Ватанны саклаучылар төркеменә) бер билгедән артык куймау тәкъдим ителә.

Шул ук вакытта һәлак булган Ватанны саклаучы истәлегенә мемориаль корылма төзүне Россия Федерациясә законнары нигезендә рәсми документлар белән расланган тарихи вакыйгадан соң яисә мәңгеләштерелүче зат вафат булып 2 ел узганнан соң башкару киңәш ителә.

Күренекле шәхес яки вакыйга истәлегенә торак пункт чикләрендә, кагыйдә буларак, бер генә мемориаль корылма урнаштырыла.

Әгәр шәхеснең истәлегә башка формаларда мәңгеләштерелгән булса, (учреждениегә мәңгеләштерелүче зат исемән бирү, аның хөрмәтенә урам, сквер исемән бирү, һәйкәл, бюст кую) кагыйдә буларак, мемориаль корылмалар, урнаштырылмый.

1.8. Комиссия эшчәнлегә аның эше турында мәғлүматны ачык, аңлаешлы, дөрес һәм вакытында бирү принципларына нигезләнә.

2. Комиссия эшчәнлегенә төп юнәлешләре:

2.1. Ватанны саклаганда һәлак булучыларның истәлеген мәңгеләштерүгә юнәлдерелгән тәкъдимнәрне һәм проектларны карау.

2.2. Балтач муниципаль округының монументаль характердагы һәйкәлләрән, архитектура яисә башка корылмаларын күчөрү һәм сүтү турында фикер алышуда һәм карарлар кабул итүдә катнашу.

2.3. Балтач муниципаль районында һәлак булучылар истәлеген мәңгеләштерә торган мемориаль корылмалар, һәйкәлләр, мемориаль такталар, башка истәлекле билгеләр төзү, урнаштыру һәм сүтү турындагы тәкъдимнәрне карау.

2.4. Мемориаль корылмаларны, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны һәм башка истәлекле билгеләрне саклауга кагылышлы реставрация һәм ремонт эшләрән башкару мәсьәләләре буенча фикер алышу һәм тәкъдимнәр кертү.

2.5. Хәрби каберлекләрне саклау һәм төзекләндерү, Ватанны саклаганда һәлак булучылар жирләнгән башка урыннарны булдыру, саклау һәм төзекләндерү турындагы тәкъдимнәрне карау.

2.6. Урамнарға һәм мәйданнарға, оешмаларға, шул исәптән мәгариф оешмаларына, учреждениеләргә Ватанны саклаганда һәлак булучыларның исемнәрен бирү турындагы тәкъдимнәре карар.

2.7. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү буенча башка чаралар турындагы тәкъдимнәре карар.

2.8. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү формаларының кабул ителгән һәм каралган тәкъдимнәре буенча уңай яки тискәре карар кабул итү.

2.9. Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карарлар кабул иткәндә жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу һәм анализлау.

3. Ватанны саклаучылар истәлеген мәңгеләштерү турында карарлар кабул итү өчен нигез булып торган таләпләр:

3.1. Критерийлар булып түбәндәгеләр санала:

- сугыш хәрәкәтләре барышында, башка сугышчан бурычларны үтәгәндә яисә Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә һәлак булу;
- хәрби бурычын үтәгәндә башка дәүләт территорияләрендә һәлак булу;
- Ватанны саклаганда алган яралар, контузия, имгәнүләр яисә авырулар нәтижәсендә үлем, күрсәтелгән нәтижәләрнең кайчан башлануына карамастан, шулай ук хәрби хәрәкәтләр барышында, башка сугышчан бурычларны үтәгәндә яисә хезмәт бурычларын үтәгәндә хәбәрсез югалу;
- Ватанны саклаучы кылган гамәлнең әһәмияте;
- Ватан алдында казанышлар булу;
- Ватанны саклаучының Россия Федерациясе алдындагы казанышларын тарихи-архив һәм бүләкләү документлары белән раслау;
- һәлакәт, килеп туган сугышчан вәзгыять аркасында, намус һәм абруйларын югалтмыйча, Ватанга хыянәт итмичә, Ватанны саклаучыларның әсирлектә үлеме.

4. Комиссия составы:

4.1. Комиссия Балтач муниципаль районы жирле үзидарә органнары вазыйфай затларыннан һәм белгечләреннән, Балтач муниципаль округы муниципаль учреждениеләре белгечләреннән, ТР Балтач район Советы депутатларыннан, иҗтимагый һәм башка оешма вәкилләреннән (киләшү буенча) төзелә.

4.2. Комиссия составы Балтач муниципаль район Башлыгы карары белән раслана. Комиссия составында рәис, рәис урынбасары, секретарь һәм комиссия әгъзалары була.

Комиссия утырышына комиссия утырышларында карала торган киңәш бирү тавышы хокукына ия мәсьәләләрне хәл итүдә катнашу өчен дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, барлык милек рәвешләрендәге оешмалар вәкилләре, экспертлар һәм башка затлар чакырылырга мөмкин.

4.3. Комиссия белән Комиссия рәисе җитәкчелек итә.

Комиссия Рәисе:

- комиссия утырышларына чакыра һәм алып бара;
- комиссия эшчәнлегенә гомуми җитәкчелек итә;
- комиссия утырышларының беркетмәләренә имза сала.

Утырышта комиссия рәйсе булмаган яисә ул үз вазыйфаларын үти алмаган очракта, комиссия рәйсе вазыйфаларын комиссия рәйсе урынбасары башкара.

4.4. Карала торган мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм комиссия карарларын кабул итү барышында комиссия әгъзалары тигез хокукларга ия булалар.

Комиссия әгъзаларының бурычлары:

- комиссия утырышында катнашу. Утырышларда комиссия әгъзалары булмау комиссия рәйсе рәхсәте белән генә яисә нигезле сәбәпләр булганда гына рәхсәт ителә;

- комиссия адресына кәргән мәсьәләләр буенча комиссия кабул иткән карарлар буенча фикер алышуда катнашу;

- комиссия карарлар кабул иткәндә тавыш бирүдә катнашу;

4.5. Комиссия секретаре:

- комиссия утырышына әзерлекне оештыра;

- комиссия әгъзаларына Комиссия утырышларын үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында үз вакытында хәбәр итә;

- комиссия рәйсе, аның урынбасары йөкләмәләрен үти;

- комиссия утырышы беркетмәсен алып бара һәм рәсмиләштерә, аңа имза сала.

5. Комиссиянең хокуклары:

5.1. Балтач муниципаль районының дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарыннан, учреждение, оешмаларынан Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча мәгълүмат соратып алырга.

5.3. Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча тиешле тәкъдимнәр әзерләү эшенә бәйсез экспертларны жәлеп итәргә.

5.4. Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жәмәгатьчелек фикереннән сорашып белешүләр үткөрүне оештырырга.

5.6. Комиссия компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча хәбәрләрне массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарырга.

6. Комиссиянең эшчәнлек тәртибе.

6.1. Комиссия Ватанны саклаучыларның истәлеген мәңгеләштерү мәсьәләләрен, шул исәптән гражданнардан, дәүләт, ижтимагый-дәүләт (ижтимагый) берләшмәләреннән һәм оешмалардан (алга таба - граждан, оешма) кәргән тәкъдимнәрне (үтенечнамәләрне) карый.;

6.2. Комиссиягә тапшырыла торган документлар исемлеге:

- гражданның (оешманың) үтенече;

- мәңгеләштерелә торган Ватан сакчысы турында тарихи яки тарихи-биографик белешмә;

- мәңгеләштерелүче затның казанышларының яисә вакыйганың дөреслеген раслый торган архив, бүләкләү документларының күчермәләре;

- мәңгеләштерү формасы буенча тәкъдим;

- мәңгеләштерелүче затның мәңгеләштерү урынында яшәү чорын күрсәтеп, йорт кенәгәсеннән өзөмтә;

- эшләргә финанслау турында үтенечнамә бирүче оешманың язма йөкләмәсе;

- үтенеч белән мөрәжәгать итүче гражданның эшләрне финанслау турында язма йөкләмәсе йә финанслауны гамәлгә ашыру мөмкин түгеллеге турында хәбәрнамә.

6.3. Комиссия эшчәнлеген оештыру-техник ягын Балтач район башкарма комитетының мәдәният бүлеге тәмин итә.

6.4. Аеруча мөһим мәсьәләләрне хәл иткәндә комиссия утырышына экспертлар, шул исәптән тиешле профильдәге белгечләр чакырылырга мөмкин.

6.5. Комиссия эшенең оештыру-хокукый рәвеште булып инициаторлардан тәкъдимнәр кәргән саен, әмма елга кимендә 2 мәртәбә уздырыла торган утырышлар тора.

Әлеге Нигезләмәнең 6.2 пункттында күрсәтелгән документлар кәргән көннән бер айдан да соңга калмыйча үтенечнамәләрне карау буенча комиссия утырышы уздырыла. Үтенечнамәләрне карау нәтижәсендә Комиссия түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- үтенечнамәне хупларга һәм үтенечнамәне гамәлгә ашыру өчен җаваплы вазыйфай затларны билгеләргә, хәтерне мәңгеләштерү эшләрен башкару срокларын, тәртибен (чараларда катнашучы кызыксынган органнар һәм оешмалар исемлеге, финанс-икътисадый чыгымнар күләмен билгеләү, эшләрне башкару өчен финанс чаралары, көчләр бүлеп бирү һ. б.);

- үтенечнамәләрне карауны өстәмә белешмәләр һәм документлар алу зарурлыгына бәйле рәвештә яисә комиссия билгеләгән башка сәбәпләр аркасында комиссия билгеләгән вакытка күчерергә;

- үтенеч белән мөрәжәгать итүче оешмага (гражданга) вакыйга яисә шөхес истәлеген башка формаларда мәңгеләштерүне тәкъдим итәргә (киңәш итәргә).

6.6. Утырышта Комиссия составының яртысыннан да ким булмаган өлеше катнашса, Комиссия карары хокуклы дип санала.

6.7. Комиссия әгъзалары карала торган мәсьәләләр буенча фикер алышканда тигез хокукларга ия булалар.

6.8. Комиссия карарлары ачык тавыш бирү юлы белән, утырышта катнашучы комиссия әгъзалары саныннан гади күпчелек тавыш белән кабул ителә. Комиссия карары күпчелек тавыш белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда Комиссия рәисенең тавышы хәлиткеч була.

6.9. Комиссия әгъзаларының күпчелек тавышлары кабул иткән карар белән килешмәгән комиссия әгъзасы карала торган мәсьәлә буенча аерым фикер белдерергә һәм аны язма рәвештә бәян итәргә хокуклы. Аерым фикер Комиссия утырышы протоколына беркетелә.

6.10. Комиссия карауга тәкъдим ителгән һәр тәкъдим буенча һәрьяклап фикер алыша һәм аны бәяли. Комиссия әгъзаларының кисәтүләре төгәл һәм ачык итеп формалаштырылырга, рәис тарафыннан шәрехләнәргә тиеш. Бәяләмәләр һәм тәкъдимнәр утырышта катнашучы комиссия әгъзаларының ачык тавыш бирүендә гади күпчелек тавыш белән кабул ителә. Ижади проектлар турында фикер алышу авторлар катнашында узарга мөмкин. Комиссия утырышында гражданның, шул исәптән оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары вәкилләре катнашырга хокуклы.

6.11. Утырыш барышы, фикер алышу, искәرمәләр, кабул ителгән карарлар беркетмәдә теркәлә, ул комиссия секретаре тарафыннан алып барыла һәм комиссия рәисе тарафыннан утырыш уздырылган көннән алып 5 эш көне эчендә раслана. Беркетмә комиссия эшчәнлегенә кагылышлы башка документлар һәм материаллар белән бергә Балтач район башкарма комитетының мәдәният бүлегендә саклана.

6.12. Комиссия утырышларының беркетмәләренә, бәяләмәләргә, тәкъдимнәргә комиссия секретаре имза сала һәм комиссия рәисе тарафыннан раслана.

6.13. Тәкъдимне карау нәтижәләре буенча Комиссия уңай яисә тискәре бәяләмә бирә (хуплый яисә хупламый).

6.14. Комиссия бәяләмәләре, тәкъдимнәре алар кабул ителгән көннән алып 15 көн эчендә мөрәжәгатьләр авторына, кызыксынган затларга, вазыйфай затларга, шулай ук жирле үзидарә органнарының структур бүлекчәләренә үз компетенцияләре нигезендә карарлар кабул итү өчен жиберелә.

7. Мемориаль такталарны проектлау, төзү, урнаштыру һәм техник яктан тәмин итү үтенечнамә биргән оешмалар яки гражданныр тарафыннан үз акчалары исәбеннән башкарыла.

8. Ижтимагый биналарга (шул исәптән мәгариф оешмаларына) мемориаль такталар урнаштырганда төп материал итеп алтын төстәге язулар төшерелгән аксыл төстәге мәрмәр яки гранит кулланырга киңәш ителә.

9. Мемориаль такталарны проектлау, төзү, урнаштыру һәм техник яктан тәмин итү үтенечнамә бирүче оешмалар яисә гражданныр тарафыннан үз акчалары һәм (яисә) жәлеп ителгән акчалар хисабына гамәлгә ашырыла.

10. Билгеләнгән объект жирле үзидарә органнары балансына куела, алар аның сакланышын һәм тиешле хәлдә тотылуын тәмин итә.

10.1.2. Комиссияләрнең мемориаль корылмаларны инвентаризацияләве кимендә 5 елга бер мәртәбә үткәрелә. Сүтү, алмаштыру яки төзекләндерү беренче инициаторларның ризалыгы белән комиссия карары буенча гына мөмкин.